

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТИ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

У статті обґрунтовано тенденції розвитку освіти іноземних громадян в Україні та за кордоном. Досліджено механізми та інструменти державного регулювання освіти іноземних громадян. Здійснено аналіз нормативно-правової бази, що регламентує навчання іноземців в Україні, та визначено структуру органів державного управління цією сферою. Окреслено напрями фінансування щодо надання освітніх послуг іноземним студентам. Виявлено проблеми в механізмах державного регулювання освіти іноземних громадян в Україні та запропоновано перспективні шляхи їх удосконалення в сучасних умовах.

Ключові слова: освіта іноземних громадян, державне регулювання, механізми, інструменти, нормативно-правове забезпечення, органи державного управління.

У сучасних умовах світові тенденції свідчать про неспроможність окремих країн задовольнити внутрішній попит населення на освітні послуги, що зростає, з одного боку, та про збільшення академічної мобільності, – з іншого, що, у свою чергу, стає передумовою для збільшення частки освітніх послуг, які надають держави іноземним громадянам. Україна має значний потенціал у цій сфері, однак не використовує його повною мірою, що зумовлює необхідність ґрунтовного аналізу існуючих механізмів державного регулювання освіти іноземних громадян, виявлення проблем їх реалізації та пошуку шляхів їх удосконалення в сучасних умовах.

Окремим аспектам надання освітніх послуг іноземним громадянам у країні та механізмам державного регулювання цієї сфери приділяли увагу у своїх наукових працях такі автори, як: А. В. Антонов, М. І. Ворона, В. В. Гуменюк, О. М. Гуменюк, О. Ю. Єрфорт, Д. Д. Плисконос, І. Ф. Прокopenко, С. Б. Цюра та ін. Однак прискорений розвиток інтернаціоналізації та мінливість тенденцій у сфері вищої освіти України зумовлюють необхідність у подальшому дослідженні цієї проблематики.

Метою статті є комплексний аналіз вітчизняної практики державного регулювання та тенденцій розвитку освіти іноземних громадян; визначення проблем і перспектив удосконалення механізмів державного регулювання цієї сфери в сучасних умовах в Україні.

За даними Міністерства освіти і науки України, у державі наразі здобувають вищу освіту до 70 тис. іноземних громадян зі 145 країн світу, у тому числі більше ніж 4 тисячі з європейських країн. Освітні послуги іноземним громадянам надають близько 240 ВНЗ, з них 20% приватних [9]. При цьому навчальний процес забезпечують близько 7 тис. педагогічних працівників та понад 1 тис. співробітників міжнародних служб [1,

с. 16]. Аналіз динаміки чисельності іноземних студентів, які навчалися у вітчизняних ВНЗ (рис. 1), свідчить про збільшення числа таких студентів в Україні у 2006–2014 рр. у 1,8 разу (з 37,4 тис. до 69,1 тис. осіб).

Однак, незважаючи на тенденцію щодо зростання контингенту іноземних студентів, недостатньо використаним є потенціал щодо надання освіти іноземним громадянам за дистанційною формою, а також післядипломної освіти, яку наразі визначають як "освіту протягом життя". Так, у 2015 р. частка іноземців, які навчалися за такими програмами, становила 0,48% (302 особи) та 0,05% (34 особи) відповідно [13, с. 10–11]. Однак, як свідчить світова практика, у провідних країнах світу частка іноземних громадян, які здобувають післядипломну освіту, у загальній кількості іноземних студентів сягає 30–35% (рис. 1) [1, с. 9].

Щорічно від навчання іноземців до державного бюджету України надходить близько 4,4 млрд грн. Найбільша чисельність осіб, які приїжджають на навчання з інших країн, є громадянами Китаю, Туркменістану та Російської Федерації. Також спостерігається тенденція до зростання числа студентів з Азії, Центральної та Латинської Америки. Особливим попитом серед іноземців користуються медичні, інженерні та економічні спеціальності, що зумовлено їх затребуваністю в країнах мешкання цих осіб [8].

Причинами попиту на здобуття вищої освіти в Україні іноземними громадянами є: оптимальне співвідношення "ціна – якість" на освітні послуги; нижчий рівень цін на навчання та проживання порівняно з європейськими країнами; можливість переїзду для студентів із менш розвинутих країн до держави з вищим рівнем розвитку, яка межує з Європою. Географія навчання іноземців по території України свідчить про пріоритетність ВНЗ Київського, Харківського, Львівського та Одеського регіонів при виборі місця навчання.

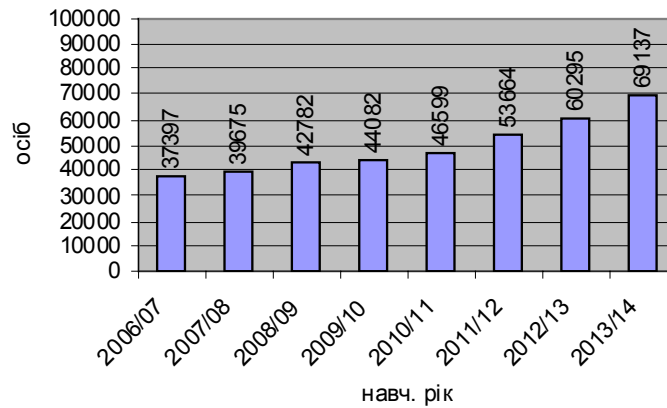

Рис. 1. Динаміка чисельності іноземних студентів, які навчалися у вищих навчальних закладах України у 2006–2014 рр.*

*Складено на основі [6].

Цікавим є той факт, що на сьогодні Україна посідає дев'яте місце в міжнародному рейтингу за числом іноземних студентів. Серед трійки лідерів у світі за цим показником є США (624 тис. осіб), Великобританія (300 тис. осіб), Німеччина (227 тис. осіб). Однак, разом із тим, держава не використовує свій потенціал у сфері надання освітніх послуг іноземцям повною мірою, про що свідчить незначна частка іноземних студентів у загальному контингенті осіб, які навчаються в українських ВНЗ. Цей показник становить для України менше ніж 3% та порівняно з такими країнами, як Австралія (19%), Великобританія (22%), Швейцарія (23%), Австрія (20%), Франція (12%), Чехія (9%), Швеція (9%), Канада (7%), Нідерланди (7%), Словаччина (4%), є меншим. З огляду на той факт, що для України в контексті навчання іноземних громадян є превалювання надання освітніх послуг тим особам, що готові навчатися українською або російською мовами, основними конкурентами в частині експорту освітніх послуг для нашої держави є Польща, Чехія, Словаччина та Румунія [5, с. 32].

Загалом експорт освітніх послуг у світі стає тією сферою, яка динамічно розвивається, а в провідних державах розглядається як важлива галузь експорту. Так, у США навчання іноземних громадян за рівнем внеску в державний бюджет є п'ятою за розміром статтею експорту; в Австралії ця галузь посідає четверте місце після експорту вугілля, залізної руди та золота й також забезпечує 125 тис. робочих місць; у Канаді урядом держави взято курс на збільшення числа іноземних студентів до 450 тис. осіб, що в перспективі до 2022 р. збільшить надходження, що формуються з витрат іноземних студентів, до 16,1 млрд дол. США та створить додатково 86,5 тис. робочих місць [13, с. 9].

Важливу роль у процесі регулювання сфери освіти іноземних громадян відіграє держава. Так, на думку Д. Д. Плисконоса,

державне регулювання цієї сфери реалізується шляхом "цілеспрямованого впливу держави сукупністю методів та інструментів, за допомогою яких держава через центральні органи виконавчої влади впливає на розвиток процесу надання освітніх послуг іноземним громадянам у сфері вищої освіти" й об'єктом якого є "соціально-економічні процеси надання освітніх послуг іноземним громадянам, а також комплекс дій, пов'язаних з залученням та запрошенням на навчання іноземних громадян" [10, с. 390–391]. За визначенням І. Ф. Прокопенка та І. В. Ночвіної, державна політика у сфері експорту освітніх послуг "передбачає не лише визначення перспективних напрямів нарощування експорту освітніх послуг, а й розробку та втілення конкретних механізмів їх розвитку, підтримки та стимулювання" [13, с. 13]. Згідно з підходом А. В. Антонова, важливим виявляється державне регулювання академічної мобільності, що являє собою "сукупність правових, організаційних, економічних та інформаційних дій держави, спрямованих на створення належного середовища для реалізації права суб'єктів освітнього й наукового процесу на академічну мобільність" [2, с. 54].

Механізми державного регулювання освіти іноземних громадян в Україні на практиці представлені правовим, економічним та організаційним механізмами (рис. 2), кожен з яких реалізується через низку інструментів.

Метою реалізації інструментів правового механізму державного регулювання освіти іноземних громадян в Україні є ліцензування програм навчання іноземних громадян в українських ВНЗ; розробка національних стандартів у сфері вищої освіти на основі міжнародних норм, співробітництва між вітчизняними та зарубіжними ВНЗ, реалізації програм академічної мобільності; спрощення дозвільних процедур та візового режиму для іноземних студентів; ратифікація набутих знань та визнання здобутих дипломів і присвоєних в Україні ступенів за кордоном тощо.

Рис. 2. Механізми та інструменти державного регулювання освіти іноземних громадян в Україні*
*Складено на основі [2, с. 57].

Інструменти економічного механізму державного регулювання освіти іноземних громадян в Україні спрямовані на забезпечення фінансування доступності здобуття освіти для іноземців шляхом бюджетних та кредитних важелів або через надання пільг; створення мотиваційного поля для залучення іноземних студентів до навчання в Україні тощо.

Організаційний механізм реалізується через такі інструменти, як інфраструктурне (належні умови навчання та проживання у країні), кадрове (підвищення кваліфікації викладачів, стимулювання до вивчення іноземних мов, участі у програмах обміну досвідом, стажування тощо), науково-інформаційне забезпечення (індивідуалізація навчання, відкритий доступ до програм навчання, розвиток дистанційних форм навчання) тощо.

Правовий механізм державного регулювання навчання іноземних громадян в Україні почав формуватися з 1990-х рр. шляхом прийняття ключових законодавчих актів та наразі представлений розвиненою нормативно-правовою базою у сфері академічних, візових та міграційних питань (табл. 1). Формально в нормативних документах обґрунтовано всі процедури взаємодії між учасниками процесу надання освітніх послуг та перебування іноземних студентів в Україні, однак, на практиці виникає низка проблем, які потребують розв'язання шляхом прийняття додаткових нормативних актів або внесення змін до існуючих. Крім того, потребує вдосконалення правовий механізм у частині регламентації взаємодії між органами державної влади та вищими навчальними закладами з метою вдосконалення освіти іноземних громадян в Україні.

Органи державного управління освітою іноземних громадян в Україні умовно можна розподілити на ті, що регулюють навчання іноземних студентів, а також ті, що регламентують їх в'їзд та перебування на території України. Згідно з підходом М. І. Ворони [3], державне регулювання освіти іноземних громадян відбувається на таких рівнях (рис. 3):

- вищий рівень (Президент України, Верховна Рада України) – формує загальну політику у сфері надання освітніх послуг іноземним громадянам, визначає цілі, напрями, завдання та механізми її реалізації, розробляє нормативно-правове забезпечення цього процесу;
- центральний рівень (очолює Кабінет Міністрів України, який здійснює регулювання через профільні Міністерства, відомства та органи виконавчої влади) – реалізує державну політику у сфері надання освітніх послуг іноземним громадянам, здійснює контроль за виконанням нормативно-правових актів, а також за діяльністю вищих навчальних закладів, розробляє стандарти й нормативи, здійснює регулювання в'їзду та перебування іноземних громадян на території України;
- регіональний рівень (територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади та місцеві органи державної виконавчої влади) – втілюють державні програми у сфері освіти, забезпечують розвиток освітньої мережі, здійснюють аналіз попиту та пропозиції на фахівців у регіонах, вносять пропозиції щодо обсягу держзамовлення, залучають місцеві підприємства, організації, установи до розв'язання проблем освіти тощо.

Таблиця 1

Нормативно-правова база, що регламентує навчання іноземних громадян в Україні*

	Найменування нормативно-правових актів
Академічні питання	Закон України "Про вищу освіту"; Постанова Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 р. № 136 "Про навчання іноземних громадян в Україні"; Наказ МОН від 1 листопада 2013 р. № 1541 "Деякі питання організації набору та навчання (стажування) іноземців та осіб без громадянства"; Порядок видачі іноземцям та особам без громадянства запрошень на навчання (стажування) в Україні та їх реєстрації; Порядок організації набору та навчання (стажування) іноземців та осіб без громадянства; Додаток до Порядку організації набору та навчання (стажування) іноземців та осіб без громадянства Наказ МОН від 4 квітня 2006 р. № 260 "Про вивчення української (російської) мови іноземними студентами та аспірантами"; Постанова Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 р. "Про ліцензування діяльності з надання освітніх послуг"; Постанова Кабінету Міністрів України від 12 листопада 1997 р. № 1260 "Про документи про освіту та вчені звання"; Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 р. № 309 "Про затвердження Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів"; Наказ Міністерства закордонних справ України від 4 червня 2002 р. № 113 "Про затвердження Інструкції про порядок консульської легалізації офіційних документів в Україні і за кордоном"; Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 28 травня 2012 № 632 "Деякі питання визнання і встановлення еквівалентності в Україні документів про освіту, виданих навчальними закладами інших держав"; Наказ Міністерства освіти і науки України від 10 березня 2009 р. № 220 "Про затвердження Порядку проставлення в Міністерстві освіти і науки України апостиля на офіційних документах, виданих навчальними закладами, державними органами, підприємствами, установами і організаціями, що стосуються сфери освіти і науки"; Наказ Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 № 466 "Про затвердження Положення про дистанційне навчання"
Візові питання	Постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 2011 р. № 567 "Про затвердження Правил оформлення віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію"; Наказ МВС від 15 липня 2013 р. № 681 "Про затвердження Тимчасового порядку розгляду заяв для оформлення посвідки на постійне проживання та посвідки на тимчасове проживання"
Міграційні питання	Закон України "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства"; Закон України "Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні"; Постанова Кабінету Міністрів України від 19 березня 2014 р. № 121 "Про затвердження Порядку надання медичної допомоги іноземцям та особам без громадянства, які постійно проживають або тимчасово перебувають на території України, які звернулися із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, стосовно яких прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, та яких визнано біженцями або особами, які потребують додаткового захисту"; Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2012 р. № 150 "Про затвердження Порядку продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України"; Постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2012 р. № 251 "Про затвердження Порядку оформлення, виготовлення і видачі посвідки на постійне проживання та посвідки на тимчасове проживання і технічного опису їх бланків та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2002 р. № 1983"; Постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2013 р. № 884 "Про затвердження Порядку підтвердження достатнього фінансового забезпечення іноземців та осіб без громадянства для в'їзду в Україну, перебування на території України, транзитного проїзду через територію України і в'їзду за її межі та визначення розміру такого забезпечення"; Наказ МВС від 25 квітня 2012 р. № 363 "Про затвердження Порядку розгляду заяв іноземців та осіб без громадянства про продовження строку перебування на території України"; Наказ МЗС від 26 червня 2011 р. № 196 "Про затвердження Інструкції про порядок оформлення іноземцям та особам без громадянства віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію"; Наказ МВС від 28 серпня 2013 р. № 825 "Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення Державною міграційною службою України"

*Складено на основі джерела: [9]

Рис. 3. Структура органів державного управління освітою іноземних громадян в Україні*

*Складено на основі [3, с. 5–6].

Однією з проблем організаційного забезпечення регулювання освіти іноземних громадян в Україні є невисока роль державних органів влади у процесі їх набору та відбору. Так, у США створено спеціальний орган федеральної служби з метою контролю за процесом відбору іноземних студентів. Схожі державні органи функціонують у Великобританії, Німеччині, Франції та інших країнах [13, с. 9]. В Україні ж провідне місце в процесі набору іноземних студентів на навчання належить підприємницьким структурам, які залучають до 80% осіб, що приїжджають для здобуття освіти в Україні [1, с. 8].

Надання освітніх послуг іноземним громадянам переважно відбувається на контрактній основі. При цьому приблизна вартість навчання за рік для них становить від

1 до 3 тис. дол. США та від 2 до 6 тис. дол. США за медичною спеціальністю, а також від 1 до 2 тис. дол. США на підготовчому відділенні університету [9]. Аналіз цінової політики ВНЗ дав змогу також встановити, що подальше навчання в аспірантурі для іноземного громадянина в Україні в середньому коштує 3 тис. дол. США на рік, у докторантурі – 5 тис. дол. США на рік. Відповідно до чинного законодавства [11], вартість курсів підвищення кваліфікації для іноземців має становити не менше ніж 300 дол. США за місяць. Додаткову статтю витрат для іноземного студента становить придбання поліса медичного страхування вартістю приблизно 100 дол. США на рік, що є обов'язковим у переліку документів при вступі до ВНЗ.

Однак, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України "Про навчання іноземних громадян в Україні" від 26.02.1993 р. № 136 [11], для здобуття ними освіти у ВНЗ України передбачено виділення щорічно до 1 тис. державних стипендій. Їх розподіл між міністерствами, відомствами та вищими навчальними закладами здійснює Міністерство освіти і науки України для таких груп іноземних громадян:

1. Закордонні українці. При виділенні державної стипендії цій категорії іноземних громадян пріоритетними галузями знань є "педагогічна освіта", "мистецтво", "гуманітарні науки", "журналістика та інформація", "соціально-політичні науки". Зарахування до складу студентів ВНЗ відбувається відповідно до встановленої квоти в межах державного замовлення. При цьому необхідним є отримання рекомендації Посольства України у країні проживання особи або офіційно зареєстрованого українського національно-культурного товариства [15].
2. Іноземці, які направлені на навчання до ВНЗ України відповідно до міжнародних договорів у галузі освіти або інших міжнародних зобов'язань України. Зарахування іноземців, рекомендованих на навчання профільним міністерством договірної сторони, здійснюється на підставі направлень Міністерства освіти і науки України у межах виділених вищим навчальним закладам квот прийому за державним замовленням. У цьому випадку затверджується кількість державних стипендій з розподілом за країнами [14].
3. Іноземці, яких зараховують на навчання до ВНЗ на підставі державних цільових програм України. Таких осіб приймають на навчання у ВНЗ на підставі направлень Міністерства освіти і науки України в порядку, передбаченому цими програмами [9].

Загалом серед основних проблем реалізації механізмів державного регулювання освіти іноземних громадян в Україні можна зазначити такі:

- у частині правового механізму – недосконалий процес нострифікації; недостатнє нормативне забезпечення дистанційних та післядипломних програм навчання для іноземців; проблеми в реалізації програм "подвійних дипломів" через різні норми в строках реалізації таких програм у вітчизняних і зарубіжних ВНЗ; складна та довга процедура отримання візи для студентів з інших країн;
- у частині економічного механізму – непрозорий механізм встановлення квот на навчання, перерозподіл місць державного замовлення, що суперечить чинному законодавству; висока ціна на отримання візи іноземними студентами через наявність посередників у цьому процесі; часова затримка в проходженні грантових коштів через установи Держказна-

чейства, що призводить до зриву строків виконання міжнародних зобов'язань;

- у частині організаційного механізму – складна та бюрократична процедура первинного запрошення іноземного студента на навчання (згідно із чинною нормативною базою, передбачено отримання такого запрошення або особисто, або через фірму-посередника, виключаючи можливість отримання запрошення через пошту або іншим зручним способом); недосконала процедура взяття на облік іноземних студентів органами Державної міграційної служби України та продовження реєстрації з метою їх навчання в Україні (занадто стислі терміни реєстрації й недостатній термін дії посвідки на перебування в Україні); нерозвиненість спектра освітніх послуг, що надаються іноземному громадянину (при навчанні іноземців в Україні практично відсутні заочна та дистанційна форми, недостатньо поширені спільні програми підготовки з ВНЗ інших країн) [12].

Вищевикладене дає змогу виділити перспективні напрями вдосконалення механізмів державного регулювання освіти іноземних громадян в Україні: удосконалення процесу залучення іноземних студентів до навчання; спрощення дозвільних процедур і візового режиму для іноземних студентів; збільшення прозорості при встановленні квот на державне замовлення; посилення співпраці між державними органами влади та вищими навчальними закладами в процесі навчання іноземних громадян; розвиток дистанційного навчання; підвищення рівня академічної мобільності викладачів і студентів; стимулювання підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу в частині знання іноземних мов; розвиток програм "подвійного диплома"; подальша робота в напрямі визнання українських дипломів про освіту за кордоном; підвищення іміджу вищої освіти України на міжнародній арені.

Висновки. Таким чином, комплексний аналіз вітчизняної практики державного регулювання та тенденцій розвитку освіти іноземних громадян дав змогу встановити, що чисельність іноземних студентів в Україні поступово зростає, однак їх частка в загальному контингенті є незначною порівняно зі світовою практикою. Державне регулювання цієї сфери відбувається шляхом реалізації правового, економічного й організаційного механізмів. Структура органів державного управління освітою іноземних громадян представлена трьома рівнями: вищий (Президент України, Верховна Рада України), центральний (очолює Кабінет Міністрів України, який здійснює регулювання через профільні Міністерства, відомства та органи виконавчої влади), регіональний (територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади та місцеві органи державної виконавчої влади). На-

дання освітніх послуг іноземним громадянам в Україні відбувається переважно на контрактній основі, однак, також щорічно передбачено виділення певної кількості державних стипендій (закордонним українцям; іноземцям, які направлені на навчання до ВНЗ України відповідно до міжнародних договорів; іноземцям, яких зараховують на навчання до ВНЗ на підставі державних цільових програм України).

Дослідження проблем державного регулювання освіти іноземних громадян у сучасних умовах в Україні дає змогу констатувати наявність низки недоліків у частині правового (недосконалість законодавчої бази та нормативів, що регламентують академічні, візові та міграційні питання), економічного (проблеми в реалізації окремих бюджетних і цінових інструментів) та організаційного механізмів (складність і недосконалість процесу запрошення іноземного студента, взяття на облік тощо). З огляду на це, визначено перспективні напрями вдосконалення державного регулювання цієї сфери, які охоплюють різні аспекти як безпосередньо навчання іноземних студентів, так і ті, що регламентують їх в'їзд та перебування на території України

Список використаної літератури

1. Актуальні питання організації навчання іноземних студентів у європейському освітньому просторі : матер. Міжнар. наук.-метод. конф., 13–16 травня 2014 р. – Тернопіль : Вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2014. – 230 с.
2. Антонов А. В. Державне регулювання процесу активізації академічної мобільності / А. В. Антонов // Національний університет цивільного захисту України. Сер. "Державне управління". – 2015. – Вип. 3. – С. 50–60.
3. Ворона М. І. Механізми взаємодії органів влади України в процесі підготовки іноземних студентів [Електронний ресурс] / М. І. Ворона // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2014. – Вип. 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2014_1_7.
4. Ворона М. І. Сучасний стан забезпечення процесу навчання іноземців в Україні: організаційно-правовий аспект / М. І. Ворона // Університетські наукові записки. – 2013. – № 1 (45). – С. 423–430.
5. Гуменюк В. В. Динаміка, сучасний стан і перспективи здобуття іноземними студентами вищої медичної освіти в Україні / В. В. Гуменюк, С. Б. Цюра, О. М. Гуменюк // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. – 2015. – Issue 51. – Р. 31–35.
6. Динаміка чисельності іноземних студентів, які навчалися у вищих навчальних закладах України у 2006–2013 роках [Електронний ресурс] // Урядовий кур'єр: газета центральних органів виконавчої влади України. – 2013. – 29 серпня. – Режим доступу: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/inozemci-dedali-chastishe-obirayut-dlya-navchannya/>.
7. Єрфорт О. Ю. Плата за навчання іноземних студентів як джерело зовнішнього фінансування вищої освіти / О. Ю. Єрфорт // Вісник Запорізького національного університету. Сер. "Економічні науки". – 2012. – № 1 (13). – С. 199–204.
8. Навчання іноземців [Електронний ресурс] // Best universities: портал про вищу освіту в Україні / Систем капітал менеджмент. – Режим доступу: <http://bestuniversities.com.ua/ua/navchannya-inozemciv>.
9. Освіта в Україні [Електронний ресурс] // Український державний центр міжнародної освіти Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу: <http://intered.com.ua/>.
10. Плисконос Д. Д. Державне регулювання надання освітніх послуг іноземним громадянам вищими навчальними закладами України / Д. Д. Плисконос // Науковий вісник Таврійського державного агротехнологічного університету. – 2013. – С. 389–398.
11. Про навчання іноземних громадян в Україні : Постанова КМУ від 26.02.1993 р. № 439-93-п [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/136-93-%D0%BF>.
12. Проблеми нормативно-правового забезпечення розвитку міжнародного співробітництва в сфері вищої освіти України : стенограма круглого столу [Електронний ресурс] // Комітет з питань науки і освіти. – Київ, 2013. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/>.
13. Прокопенко І. Ф. Сучасний стан і перспективи експорту освітніх послуг ВНЗ України на світовий ринок / І. Ф. Прокопенко, І. О. Ночвіна // 36. наук. праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Сер. "Економіка". – 2015. – Вип. 15. – С. 5–14.
14. У МОН обговорили питання навчання іноземних громадян у ВНЗ України [Електронний ресурс] // Урядовий портал. – 2013. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/printable_article?art_id=246421363.
15. Умови виділення державних стипендій для закордонних українців [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zakordonnim-ukrayincyam/ymovi.html>.

Стаття надійшла до редакції 27.11.2015.

Тонне Е. Ш. Механизмы государственного регулирования образования иностранных граждан в Украине: современное состояние, проблемы и перспективы усовершенствования

В статье обоснованы тенденции развития образования иностранных граждан в Украине и за границей. Исследованы механизмы и инструменты государственного регулирования образования иностранных граждан. Проведен анализ нормативно-правовой базы, которая регламентирует обучение иностранцев в Украине, и определена структура органов государственного управления этой сферой. Обозначены направления финансирования предоставления образовательных услуг иностранным студентам. Выявлены проблемы в механизмах государственного регулирования образования иностранных граждан в Украине и предложены перспективные пути их усовершенствования в современных условиях.

Ключевые слова: образование иностранных граждан, государственное регулирование, механизмы, инструменты, нормативно-правовое обеспечение, органы государственного управления.

Tonne O. Mechanisms of Public Regulation of Foreign Citizens Education in Ukraine: Current State, Problems and Prospects of Improvement

In the article tendencies of development of foreign citizens education in Ukraine and abroad are proved. It is established that the number of foreign students gradually increases in Ukraine, however, their share in the general contingent is insignificant in comparison with world practice.

Mechanisms and instruments of public regulation of foreign citizens education are investigated. The analysis of standard and legal base which regulates training of foreigners in Ukraine is carried out, and the structure of state bodies administrating this sphere is defined. Public regulation of this sphere is carried out through realization of legal, economic and organizational mechanisms. The structure of public bodies regulating foreign citizens education is presented by three levels: the highest (the President of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine), central (the Cabinet of Ministers of Ukraine which carries out regulation through the profile Ministries, departments and executive authorities), regional (territorial divisions of the central executive authorities and local bodies of public executive power).

The directions of financing of providing educational services to foreign students are outlined. Providing educational services to foreign citizens in Ukraine is based mainly on a contract, however, allocation of a certain quantity of state grants also annually is supposed (to foreign Ukrainians; to foreigners who is sent on training to higher educational institutions of Ukraine according to international agreements; to foreigners who is sent on training in higher education institutions on the basis of the state target programs of Ukraine).

Problems in mechanisms of public regulation of foreign citizens education in Ukraine are revealed: in legal mechanism (imperfection of legislative base and standards which regulate the academic, visa and migratory questions), economic (problems in realization of separate budgetary and price tools) and organizational (complexity and imperfection of process of the invitation of the foreign student, capture on the account etc.).

The perspective ways of their improvement in modern conditions are offered. It covers different aspects concerning training of foreign students and regulating their entrance and stay on the territory of Ukraine.

Key words: education of foreign citizens, public regulation, mechanisms, tools, standard and legal support, public bodies.